

Betænkning

over

I. forslag til lov om fremgangsmåden ved ekspropriation vedrørende fast ejendom og

II. forslag til lov om ændringer i lov om bestyrelsen af de offentlige veje.

(Afgivet af udvalget den 15. maj 1964).

Udvalget har holdt 13 møder og har modtaget skriftlige henvendelser fra Advokatrådet, Bymæssige Kommuner, De danske Grundejeres Landsorganisation, De samvirkende danske Husmandsforeninger, De samvirkende danske Landboforeninger, De samvirkende Sognerådsforeninger i Danmark, Den danske Købstadsforening og Foreningen af Skov- og Landejendomsbesiddere i Danmark.

Ad I. forslag til lov om fremgangsmåden ved ekspropriation vedrørende fast ejendom.

En deputation for De samvirkende danske Husmandsforeninger og De samvirkende danske Landboforeninger har haft foretræde for udvalget. Under dette foretræde har man fra de pågældende organisationers side bl. a. betonet ønskeligheden af, at der skabtes en bedre forståelse mellem myndighederne og borgerne med hensyn til de undertiden meget betydelige indgreb, der ved ekspropriation blev foretaget over for borgerne. Man mente fra organisationernes side, at den pågældende borgers forhåndsindstilling kunne påvirkes i positiv retning, såfremt man fra myndighedernes side på et tidligt stadium af sagen ganske kort gjorde borgeren bekendt med hovedlinjerne i de retsregler, der er fastsat til beskyttelse af hans interesser.

Udvalget kan tiltræde disse synspunkter og skal over for ministeren for offentlige arbejder henstille, at man imødekommer

organisationernes ønsker, f. eks. derved at de i lovforslagets § 3, stk. 2, omhandlede meddelelser og de i § 15, stk. 3, omhandlede indkaldelser på bagsiden forsynes med en kortfattet oversigt over lovens regler med oplysning om f. eks. frister, om regler for indkaldelser, om indbringelser af afgørelser for højere instanser og om muligheden for at få nødvendige udgifter til sagkyndig bistand godtgjort.

I denne forbindelse bemærkes specielt, at man i udvalget har overvejet at stille ændringsforslag, der præciserer, at vedkommende part skal gøres bekendt med reglen i lovforslagets § 17, stk. 2. Efter at det af ministeren for offentlige arbejder er oplyst, at parten i praksis altid vil blive gjort bekendt med reglen under forhandlingerne med den pågældende, har man imidlertid afstået fra at stille ændringsforslag, men det ovenanførte giver nu udvalget anledning til at fremhæve § 17, stk. 2, som en af de bestemmelser, som parten på forhånd bør gøres bekendt med.

Udvalget har stillet de nedenstående ændringsforslag nr. 1-5, 10-11, 13, 14, 16, 18 og 20-22, og et flertal har stillet ændringsforslagene nr. 6 og 23. Om ændringsforslagene, der alle er tiltrådt af ministeren for offentlige arbejder, henvises til de vedføjede bemærkninger.

Herefter indstiller et *flertal* (socialdemokratiets og det radikale venstres medlem-

mer af udvalget) lovforslaget til *vedtagelse* med de af udvalget eller flertallet foreslåede ændringer.

Et *mindretal* (venstres og det konservative folkepartis medlemmer af udvalget) har stillet de nedenstående ændringsforslag nr. 7-9, 12, 15, 17 og 19. Mindretallet har ved udarbejdelsen af disse ændringsforslag særlig lagt vægt på en af justitsministeriets lovkontor til ministeriet for offentlige arbejder afgiven udtalelse over det i kommissionsbetænkning nr. 330, 1963, indeholdte lovudkast. Det havde efter mindretallets opfattelse været ønskeligt, om regeringen ved udarbejdelsen af lovforslaget i højere grad havde fulgt de af justitsministeriet angivne, sagligt begrundede retningslinjer. I erkendelsen af, at lovforslaget imidlertid indeholder en række vigtige forbedringer i forhold til de gældende, stærkt forældede regler om fremgangsmåden ved ekspropriation af fast ejendom, og under hensyn til, at der efter mindretallets opfattelse er et udbredt ønske i interesserede kredse om at få de gældende regler forbedret snarest, har mindretallet besluttet at ville medvirke til lovforslagets fremme.

Efter en indgående drøftelse i udvalget af de af justitsministeriets lovkontor stærkt kritiserede regler i lovforslagets § 11, § 12, stk. 1, og § 14, stk. 1, om den ministeren for offentlige arbejder i disse sager tillagte kompetence ønsker mindretallet at udtale, at det ganske kan tiltræde det af justitsministeriet herom anførte. Af praktiske grunde afstår mindretallet dog fra at stille ændringsforslag vedrørende disse principielle spørgsmål og skal efter omstændighederne begrænse sig til de ovennævnte ændringsforslag. Om ændringsforslagene henvises i øvrigt til de forslagene vedføjede bemærkninger.

Et *andet mindretal* (socialistisk folkepartis medlem af udvalget) har tilsluttet sig såvel de af flertallet stillede ændringsforslag som de af det ovennævnte mindretal stillede ændringsforslag nr. 8, 9 og 12, og mindretallet indstiller herefter lovforslaget til *vedtagelse* med samtlige disse samt de af udvalget foreslåede ændringer.

Ad II. forslag til lov om ændringer i lov om bestyrelsen af de offentlige veje.

Udvalget indstiller lovforslaget til vedtagelse uændret.

Ændringsforslag

til

I. forslag til lov om fremgangsmåden ved ekspropriation vedrørende fast ejendom.

Af udvalget, tiltrådt af ministeren for offentlige arbejder:

Til § 3.

1) I stk. 2 ændres ordene „1 uge“ til: „14 dage“.

2) I stk. 2 ændres ordene „de på egnen“ til: „et eller flere på egnen“.

Til § 6.

3) I stk. 1 indføjes i 3. punktum efter ordet „beskikkes“ ordene: „for en 6-årig periode“.

4) I stk. 1 indføjes i 4. punktum efter ordet „kommunalbestyrelse“: „for dennes funktionstid“, og efter ordet „amtsråd“ tilføjes: „for dets funktionstid“.

5) I stk. 2 indføjes efter ordet „sogneråd“ ordene: „for dets funktionstid“.

Af et flertal (Aage Knudsen, Gerholm, Horn, Egon Jensen, Teichert, Carl Nielsen, K. Axel Nielsen, Wingsøe, Aage Fogh og Arne Larsen), tiltrådt af *ministeren for offentlige arbejder:*

Til § 7.

6) Stk. 2 udgår, og i stedet indsættes:
„Stk. 2. En taksationskommission består af en af kongen udnævnt formand, der skal have juridisk embedseksamen, samt 4 andre medlemmer. To af medlemmerne beskikkes af vedkommende kommunalbestyrelse for dennes funktionstid, hvis ekspropriationen

vedrører ejendom i København, på Frederiksberg eller i købstæderne, og ellers af vedkommende amtsråd for dettes funktions-tid. 2 medlemmer udtages af formanden for den enkelte sag blandt et af ministeren for offentlige arbejder udpeget antal personer.

Stk. 3. Vedkommende kommunalbestyrelse eller amtsråd udpeger i forbindelse med beskikkelse af taksationskommissionsmedlemmer en suppleant.

Stk. 4. En taksationskommission skal for at være beslutningsdygtig være fuldtallig.“

Af et *mindretal* (Helga Pedersen, Holmberg, Thisted Knudsen, Conrad Kofoed, Hagen Hagensen, Vestergaard Poulsen og Thestrup):

Underændringsforslag til foranstående ændringsforslag nr. 6.

7) I den foreslåede § 7, stk. 2, ændres ordene „have juridisk embedseksamen“ til: „være dommer“.

Af et *mindretal* (Helga Pedersen, Holmberg, Thisted Knudsen, Conrad Kofoed, Hagen Hagensen, Vestergaard Poulsen, Thestrup og Arne Larsen):

Til § 8.

8) Paragraffen affattes således:

„§ 8. Til bistand for ekspropriationskommissionerne beskikker ministeren for offentlige arbejder en eller flere *landinspektører*.“

Til § 10.

9) I stk. 1 erstattes i 2. linje ordet „ledende“ med: „beskikket“.

Af *udvalget*, tiltrådt af *ministeren for offentlige arbejder*:

10) I stk. 1, punkt 1), erstattes ordene „en person, der er interesseret heri“ med: „en i udfaldet interesseret“.

Til § 12.

11) I stk. 2 affattes 1. punktum således: „Bekendtgørelse om tid og sted for afholdelse af besigtigelsesforretningen skal

med mindst 14 dages varsel indrykkes i Statstidende og i et eller flere på egnen udkommende dagblade.“;

og i 2. punktum ændres ordene „en uge“ til: „14 dage“.

Af *mindretallet* under nr. 8:

Til § 14.

12) I stk. 2 ændres ordene „den ledende landinspektør“ til: „landinspektøren“.

Af *udvalget*, tiltrådt af *ministeren for offentlige arbejder*:

Til § 15.

13) I stk. 3 udgår 1. punktum, og i stedet indsættes:

„Til ekspropriationsforretningen indvarsles med mindst 14 dages varsel ejere og brugere ifølge arealfortegnelsen skriftligt ved anbefalet brev, for så vidt fornødne oplysninger om adresser m. v. kan fremskaffes. Også andre, der ifølge de foreliggende oplysninger skønnes at have retlig interesse i sagens afgørelse, skal indvarsles efter denne regel, hvis det må antages at være af betydning for varetagelsen af deres interesser.“

Til § 16.

14) Stk. 2 affattes således:

„Stk. 2. Hvis erstatningen for ejendommens værdiforringelse må antages at komme til at stå i åbenbart misforhold til restejendommens værdi, kan ekspropriationskommissionen efter anlægsmyndighedens begæring bestemme, at hele ejendommen skal afstås.“

Af *mindretallet* under nr. 7:

Til § 17.

15) Efter stk. 1 indsættes som nyt stykke: „Stk. 0. Ekspropriationskommissionens møder er offentlige. Dog kan kommissionen på begæring af en part bestemme, at offentligheden ikke skal have adgang til kommissionens møder.“

Af *udvalget*, tiltrådt af *ministeren for offentlige arbejder*:

Til § 19.

16) I stk. 1 ændres i 3. punktum „14 dage“ til: „4 uger“.

Af *mindretallet* under nr. 7:

17) I stk. 1 affattes sidste punktum således:

„Når særlige grunde taler herfor, kan taksationskommissionen tillade, at en sag indbringes for kommissionen, uanset at begæringen herom er fremkommet efter udløbet af den nævnte frist.“

Af *udvalget*, tiltrådt af *ministeren for offentlige arbejder*:

18) I stk. 2 ændres ordene „en uges“ til: „14 dages“.

Af *mindretallet* under nr. 7:

19) I stk. 2 indsættes som nyt 2. og 3. punktum:

„Taksationskommissionens møder er offentlige. Dog kan kommissionen på begæring af en part bestemme, at offentligheden ikke skal have adgang til kommissionens møder.“

Af *udvalget*, tiltrådt af *ministeren for offentlige arbejder*:

Til § 21.

20) I stk. 1 ændres i 2. punktum ordet „kan“ til: „skal“.

21) I stk. 2 ændres i 1. punktum ordene „en uges“ til: „14 dages“.

Til § 24.

22) I stk. 1 udgår i 1. punktum ordene „dog at varslet skal være mindst 14 dage“.

Af *flertallet* under nr. 6, tiltrådt af *ministeren for offentlige arbejder*:

Til § 29.

23) Paragraffen affattes således:

„§ 29. Når en erstatningsberettiget til varetagelse af sine interesser under sagens behandling har afholdt nødvendige udgifter

til sagkyndig bistand, herunder til advokat, revisor m. v., kan vedkommende kommission pålægge anlægsmyndigheden at udrede en passende godtgørelse herfor.“

Bemærkninger.

Til nr. 1.

Det må af praktiske grunde foretrækkes, at den foreslåede frist på 1 uge ændres til 14 dage.

Til nr. 2.

Efter bestemmelsens formål findes det rimeligt at begrænse bekendtgørelsen som foreslået. Det forudsættes dog, at der uden for hovedstadsområdet som hidtil sker bekendtgørelse i alle på egnen udkommende dagblade.

Til nr. 3-5.

Det findes rigtigst, at beskikkelser til de nævnte hverv er tidsbegrænsede. Det forudsættes, at beskikkelse som hovedregel ikke finder sted af personer, der er fyldt 70 år.

Til nr. 6.

Ved ændringen, der imødekommer en anmodning fra Den danske Købstadforening og De samvirkende Sognerådsforeninger i Danmark, opretholdes den hidtidige lokale repræsentation i taksationskommissionerne. Det er samtidig foreslået, at en taksationskommission skal være fuldtallig for at være beslutningsdygtig.

Til nr. 7.

Om den tilsvarende bestemmelse i lovudkastet har justitsministeriets lovkontor udtalt følgende:

„Efter udkastet er betingelsen for beskikkelse som formand for taksationskommissionen alene, at den pågældende har juridisk embedseksamen.

Efter justitsministeriets opfattelse bør formanden være en dommer. Taksationskommissionen er et ankenævn eller overinstansnævn i forhold til ekspropriationskommissionerne med hensyn til erstatningsfastsættelse. Dens afgørelser kan indbringes for domstolene. Derimod kan eks-

propriationskommissionernes afgørelse ikke indbringes for domstolene, før de har været forelagt taksationskommissionen. På denne baggrund er det vel væsentligt, at taksationskommissionen får en sammensætning, der indebærer repræsentation af praktisk sagkundskab og erfaring med hensyn til ekspropriation og ejendomsvurdering. Dette sikres gennem udkastets regel om, at formanden udpeger 2 medlemmer inden for en af ministeren for offentlige arbejder valgt persongruppe. Det må imidlertid samtidig tages i betragtning, at taksationskommissionen i vidt omfang vil komme til at behandle sager, som ellers ville blive indbragt direkte for domstolene fra ekspropriationskommissionen. Der må således ved fastsættelsen af reglerne om taksationskommissionens sammensætning tages væsentligt hensyn til, at prøvelsen ved denne kommission til dels skal erstatte en judiciel prøve, og dermed lægges vægt på processuelle retssikkerhedssynspunkter.

Disse betragtninger er almindeligt anerkendt i lovgivning og praksis vedrørende sammensætningen af ankenævn, jfr. også Bent Christensen: „Nævn og Råd“ s. 148, og det må forekomme principielt betænkeligt at fravige den herved angivne linje.

Under henvisning hertil skal justitsministeriet henstille, at § 7, stk. 2, ændres, således at kun dommere kan beskikkes som formand for taksationskommissionen.“

Mindretallet kan ganske tiltræde denne udtalelse.

Til nr. 8 og 9.

Mindretallet er af den opfattelse, at det ikke er nødvendigt at beskikke landinspektører til bistand for taksationskommissionerne, jfr. herved professor Poul Andersen i Ugeskrift for Retsvæsen 1964 pag. 73-74. Såfremt en sådan bistand i det enkelte tilfælde måtte være nødvendig, kan landinspektører tilkaldes som særligt sagkyndige i henhold til § 9.

Betegnelsen „ledende landinspektører“ savner efter mindretallets opfattelse grundelse og foreslås derfor slettet, jfr. professor Poul Andersen i Ugeskrift for Retsvæsen 1964 pag. 73 for neden.

For så vidt angår landinspektørers bistand ifølge § 8, bemærkes i øvrigt, at bestemmelsen må forstås således, at kommissionen

ikke kan lade være at tilkalde landinspektøren, der altså skal deltage i alle kommissionsmøder.

Til nr. 10.

Ændringen foreslås for at tydeliggøre, at såvel fysiske som juridiske personer omfattes af bestemmelsen.

Til nr. 11.

Det foreslås ved ændringsforslaget, at bekendtgørelsen skal ske efter samme regler i og uden for hovedstadsområdet, da der ikke synes at være tilstrækkelig grund til den foreslåede sondring mellem reglerne for disse to områder. Det forudsættes dog, at bekendtgørelse uden for hovedstadsområdet sker i alle de på egnen udkommende dagblade. Varslet på en uge er af praktiske grunde foreslået forlænget til 14 dage.

Til nr. 12.

Ændringen er en følge af ændringen under nr. 8.

Til nr. 13.

Ved ændringsforslaget følges en henstilling fra justitsministeriets lovkontor. Under hensyn til ekspropriationens indgribende betydning findes det rigtigst, at tilføjelse sker som foreslået, og at beviset for indvarslingen sikres ved, at denne sker pr. anbefalet brev. Vedrørende den foreslåede forlængelse af fristen henvises til bemærkningen til nr. 11.

Til nr. 14.

Den ændrede formulering indebærer den ændring i forhold til lovforslaget, at anlægsmyndigheden ikke i alle tilfælde, hvor den anførte betingelse („... åbenbart misforhold ...“) er opfyldt, får et retskrav på foretagelse af totalekspropriation; der gives ekspropriationskommissionen mulighed for i det enkelte tilfælde at skønne over, om sådan totalekspropriation (mod ekspropriatens protest) er rimelig.

Til nr. 15.

Under henvisning til, at lovforslaget tilsigter at nærme reglerne om fremgangsmåden ved de omhandlede ekspropriationer til retsplejens regler, finder mindretallet det rigtigst at foreslå lovforslagets tekst

ændret således, at offentlighedsprincippet indføres, medmindre parternes interesser strider derimod.

Til nr. 16.

Det findes rimeligst, at den pågældende frist — for indbringelse af en kendelse til efterprøvelse for en taksationskommission — forlænges til 4 uger.

Til nr. 17.

Justitsministeriets lovkontor har om den tilsvarende bestemmelse i lovudkastet udtalt:

„Efter justitsministeriets opfattelse taler principielle grunde for en ændring af bestemmelsen, således at der gives taksationskommissionen beføjelse til at meddele de omhandlede „oprejsningsbevillinger“. Specielt bemærkes, at de principielle synspunkter, der kan anføres imod udkastets ordning, hvorefter bevillingerne meddeles af ministeren for offentlige arbejder, har en særlig vægt, når dette ministerium eller myndigheder herunder er anlægsmyndighed i de fleste ekspropriationssager.“

Mindretallet er enigt heri og foreslår bestemmelsen ændret i overensstemmelse med det af justitsministeriet anførte.

Til nr. 18.

Der henvises til bemærkningen til nr. 11.

Til nr. 19.

Der henvises til bemærkningen til nr. 15.

Til nr. 20.

Ifølge ændringen får kommissarius pligt til at forelægge det pågældende spørgsmål for kommissionen.

Til nr. 21.

Der henvises til bemærkningen til nr. 11.

Til nr. 22.

Ændringen er en følge af den under nr. 11 foreslåede ændring.

Til nr. 23.

Ved ændringen tydeliggøres det, at der ifølge bestemmelsen vil kunne ydes den erstatningsberettigede godtgørelse for nødvendige udgifter til sagkyndig bistand, såsom advokat, revisor m. v.

Aage Knudsen.

Gerholm.

Horn.

Egon Jensen.

Teichert.

Carl Nielsen.

K. Axel Nielsen,
formand.

Wingsøe.

Aage Fogh,
næstformand.

Helga Pedersen.

Holmberg.

Thisted Knudsen.

Conrad Kofoed.

Hagen Hagensen.

Vestergaard Poulsen.

Thestrup.

Arne Larsen.